

Komentarji

Pravni boj se šele pričenja

Rooseveltova Nira, ki je dala vsem priložnost, da se organizirajo industrijsko, je dala isto priložnost tudi kapitalistom. Si imajo kapitalisti že od nekdaj prednost, da se lahko organizirajo; to so tudi storili, prav jim je nagajati protiprivatni zakon, vendar je bila njihova organizacija bolj gospodarska in bižniška snaga. Direktne in splošne navedbe organizacije niso imeli. Dejali so svoje načelne akcije izražali z legalnimi ukrepi v zakonodajnih zbornicah, v katerih so vedno in povsod imeli moč na svoji strani. Prav tako vedno imeli na svoji strani sodišča, ki so jim razdajala z odloki in injunkcijami, da se pa izpreminjajo. To se zdi, da ameriški kapitalisti čutijo potrebo po splošni organizaciji. Ta potreba prišla z Niro, ki je prvič v zgodovini države priznala pravico, da se lahko organizirajo. Kapitalisti so se začeli in grdo namrdnili na to presenečenje.

Kaj je šel alarm po deželi? Vse, vkup! Naš kapital je v nevarnosti! Ako se bodo smeli vsi poljubno organizirati, kakšna boj z njimi. To pomeni, da se moramo tudi mi, ki imamo kapital, organizirati.

To so prihajala poročila o tajnih sestankih kapitalistov velikih velik. Podrobnosti sestankov niso — in najbrž bodo nikdar — znane, mogoče so pa razpravljali o notranji in načrtih za boj z organiziranimi delavci; najbrž dva tuč tuč, da so v načrtu svojo organizacijo, ki se bo imenovala American Federation of Business, nekakšnega in bo vojbo z American Federation of Labor.

Kakna bo oblika tega konfrontacije, nam pokaže bodočnost. Če se pa, da se bodo kapitalisti pooblašili vseh legalnih sredstev, ki jim bo na razpolago. Vlada je zadnja naznanila, da računa z uporabo stavke in izpisa, je imenovala industrijsko sodišče, ki bo reševalo vse spore med delavci in delodajalci. Znači, da vlada hoče, da konflikt vrši mirno in z arbitražo pred razsodniki.

Ameriške delavce ni važno, kamavajo kapitalisti in če računa ima Roosevelt — je pa to, kaj bodo oni, delali.

Se delavci organizirajo, to organizirajo v industrijski federaciji, v Ameriki sile, ki bi jih imela. Kapitalistična unija bo razpolagala z milijoni privatnega kapitala — delavce brez pomena, kajti oni proizvajajo delavce, to delavci kapitalisti odvisni od organizacije, ne pa delavci kapitalisti.

Močno, vseameriško delavsko organizacijo bo imela tudi strah in rešpekt. Delavci v federaciji v zvezi s farmarji in politična stranka, ki bo absolutno večina v deželi, tako bo lahko kontrolirala kongres, administracijo in sodstvo. To pomeni, da lahko delavci vse in nekega dne socializira kapital in reče delavcem, naj gredo k vrhu, nekoje iti na delo v svoje industrije!

To lahko dosežejo ameriški delavci, če bodo atropocentri organizirani in slozni. Razen, kakor so danes, ne bodo delali nič, samo hlapci — organizirani bodo vse. Kapitalisti to slutijo, saj si želijo, zato se zdaj pripravljajo na desperatno obrambo svojih privilegijev.

BARONI PREMOMA V BOJU PROTI UNIJI

Zahtevajo prosto roko v vseh zadevah, ki se tičejo odnosa med njimi in delavci. — Unijska kampanja med rudarji v zapadnih državah

Washington, D. C., 10. avg. — Federalna administracija za obnovo gospodarstva je pričela z diagnoziranjem že dolgo let bolehnih industrijskih mehkega premoga na javnem zaslišanju, ki se je takoj razvilo v vročo debato. Baroni premoga so namreč naglasili, da se bodo upirali unijniziranju te industrije, obenem pa so pokusili bojazen pred vlado intervencijo.

Federalni administrator Johnson je predložil na zaslišanju 27 separatnih pravilnikov za premogovno industrijo. Takoj po otvoritvi zaslišanja je izjavil, da dela ta industrija največje preglavice vladi.

Neizogibno vprašanje glede unijniziranja rudarjev je sprožil Charles P. Neill, reprezentant Northern Coal Control asociacije. On je predložil tudi pravilnik, ki predvideva popolno svobodo akcije operatorjev pri uravnavanju odnosov med njimi in rudarji, kar z drugimi besedami pomeni, da se operatorji ne bodo pogajali z reprezentanti organiziranih delavcev in da hočejo vzdržati princip odprte delavnice.

Neillova izjava je pobudila Donald R. Richberg, pravni svetovalec Nire. Rekel je, da si hočejo operatorji pridržati pravico pogajanja, kakršna se jim bi videla potrebna v korist njihovim interesom, toda to pravico zanika delavstvu.

Med tem pa so prišle vesti o uspehu organizatorične kampanje med rudarji v zapadnih državah Utah, Wyoming, Colorado, New Mexico in Washington.

Pravilnik, ki ga je predložil John L. Lewis, predsednik UMW, bo prišel na dnevni red danes in bo nedvomno izrazil viharne debate.

Hitlerjeva vlada udarila po nasprotnikih

Podvzela je akcijo, da prisili na pokorščino elemente, ki nasprotujejo novemu režimu. Policija v provinci Brunswick aretirala 250 komunistov

Berlin, 10. avg. — Aristokrati v Stuttgartu, ki kritizirajo fašistični režim, so bili posvarjeni, obenem pa so fašisti odstavili generala von Piechnanna, starega načelnika Zveze wuerttemberskih častnikov zaradi nekaterih opazk, ki jih je izrekel proti Hitlerjevi vladi.

V uradnem buletinu, ki so ga objavile fašistične avtoritete, je rečeno, da general ni bil aretiran zato, ker so se ozirali na njegovo visoko starost, toda avtoritete bodo strogo nastopile v vseh drugih slučajih nepokorščine napram fašističnemu režimu. Naciji so včeraj spet strogo nastopili proti komunistom v provinci Brunswick. Policijski navali na stanovanja ljudi, ki so osumljeni komunističnih aktivnosti, so rezultirali v aretaciji 250 oseb v zadnjih dveh dnevih. Od teh je bilo že 60 obsojenih v zapor od enega do šest let.

Maroški rebeli napadli francoske vojske

Rabat, Maroko, 10. avg. — Skupina rebelev je nenadoma napadla francosko vojaško posadko v Džebel Babou in v bitki, ki je sledila, je bilo ubitih 42 francoskih vojakov. Dva častnika in 83 vojakov je bilo ranjenih. Po bitki so se rebeli umaknili v notranjost pokrajine in francosko vojaštvo jih sedaj zasleduje.

Zmaga kitajskih komunistov

V bitki s četami generala Tsai Ting-kaja je padlo nad dva tisoč vladnih vojakov

Sanghaj, 10. avg. — Sloviti devetnajsti regiment regularne armade, ki je branil Sanghaj proti Japoncem v prvih mesecih lanskega leta, je izgubil štiri bataljone vojakov v ljuti bitki s komunističnim vojaštvom, ki je trajala štiri dni. Nad dva tisoč vojakov regularne armade je bilo ubitih in ranjenih.

Bitka se je vršila v provinciah Lienchang in Fukien. Najnovejša poročila, ki se dospela sem, se glase, da se je general Tsai Ting-kaj, poveljnik regularne armade, umaknil z ostanki svojih čet na utrjene pozicije v bližini Lungyena, ki se nahaja 60 milj zapadno od mesta Amoy.

Med prebivalstvom v Amoyju prevladuje velikanška panika. Boji se navala komunističnih čet, katerim načeljuje general Chu Teh, bivši učenec ruškega propagatorja Mihaela Borodina. Komunistična armada prodira proti morskemu obrežju, kjer se namerava polastiti zaloz živil v tamkajšnjih skladiščih.

Unijsko gibanje v industriji kavčuka

Cleveland, O., 10. avg. — Unijsko gibanje pokazuje velik napredek v industrijah kavčuka in jekla, se glase poročila. Obe industriji sta bili doslej največji trdnjavi openšaparstva.

Iz Akrona, aredišča industrije kavčuka, je prišla vest, da je 1.500 delavcev pristopilo v United Federal Union of Rubber Workers, ki je del Ameriške delavske federacije. V bližnjem Youngstownu pa je nad dva tisoč jeklarskih delavcev pristopilo v unijo, ki so priključene A. D. F. Slične pridobitve, izkazujejo unije v drugih distriktih.

Zalostna usoda ameriškega vojnega veterana

Boston, Mass., 10. avg. — Harry Cushing Collins, ki se je prvi vpisal v armado, ko se je Amerika pridružila zaveznikom v svetovni vojni, je včeraj tukaj umrl v veliki revščini.

Collins je prejel odlikovanje od francoske vlade, ker je rešil življenje nekemu francoskemu polkovniku in dobil je tudi zlato kolajno od srbskega kralja Petra za razne junaške čine, ki jih je izvršil. Udeležil se je bitk v Grčiji, Belgiji, Alzaciji, Srbiji in Franciji in povsod se je izkazal za junaka. Zadnja štiri leta je bil brez dela in nihče se ni brigal zanj in umrl je v pomanjkanju.

MACHADO PROGLASIL VOJNO STANJE

Vojaštvo zasedlo glavno mesto in vse ustavne pravice so suspendirane. — Predsednik Roosevelt zahteva Machadovo resignacijo. — Državni tajnik Ferrara pravi, da se bo Kuba uprla oboroženi intervenciji s strani Združenih držav

Havana, Kuba, 10. avg. — Politična kriza na Kubi je dosegla vrhunec, ko je diktator Machado razglasil vojno stanje in s tem silovito udaril svoje politične sovražnike, ki ga skušajo prisiliti na resignacijo.

Prvi regiment vojaštva je vkorakal v kapitol sinodi in postavil taborišča na vrtovih v bližini havanske univerze. Vojaške čete so zastrašile vse mostove in ceste, ki vodijo iz mesta.

Naznanilo, da obstoja vojno stanje, je objavil državni tajnik Orestes Ferrara, ki se je pravkar vrnil iz Londona, kjer se je udeležil svetovne ekonomske konference. Dejal je, da se morajo civilizirani pokoriti odredbam vojaških avtoritet, kajti vse ustavne pravice so suspendirane. Dalje je Ferrara rekel, da se diktator Machado ne bo direktno pogajal z ameriškim poslanikom Wellesom, ki je doslej deloval kot posredovalec v poskusih za poravnavo političnih potežkoč na Kubi. Izjavil je tudi, da se bo Kuba upirala do zadnjega v slučaju, da se ameriška vlada izreče za oboroženo intervencijo.

Havana, ki je v normalnih časih najživahnije mesto, je postala oboroženo taborišče. Vse bizniške in industrijske aktivnosti so prenehale, trgovine in uradi so zaprti, po ulicah pa korakajo oborožene vojaške čete. Tu in tam pride do izgrediv, ki zahtevajo človeške žrtve.

Hyde Park, N. Y., 10. avg. — Poroča se, da je predsednik Roosevelt, ki se mudi na svojem domu, zahteval Machadovo ostavko kot ceno za ameriško sodelovanje in pomoč pri restavriranju normalnega ekonomskega življenja na Kubi. Informacije se glase, da je Roosevelt izrekel to zahtevo po dolgi konferenci s kubanskim poslanikom Oscarjem Cintasom.

Nemški fašisti udrili v hišo avstrijskega državljanca

Basel, 10. avg. — Štirje uniformirani fašistični udarniki so včeraj udrili v hišo nekega avstrijskega čuvaja, ki je stražil hidroelektrično centralo ob reki Reni. Uvedli so hišno preiskavo na podlagi sumnje, da je ču-

Premirje na premogovnem polju

Rudarji se vračajo na delo. Federalne in državne avtoritete posredujejo

Uniontown, Pa., 10. avg. — Na premogovno polje v zapadni Pennsylvaniji se vrača mir in na tisoče rudarjev se je že vrnilo na delo v premogovnike, se glase poročila.

Zadnjih dvesto rudarjev v okraju Fayette, kjer je bilo aredišče stavke proti H. C. Frick Coal Co., se je odločilo, da se vrnejo na delo potem, ko so federalne in državne avtoritete posredovale v konfliktu glede rudarskih tehtničarjev. Istočasno so tudi rudarji pri Pittsburgh Terminal Coal Corp., ki so tudi zastavkali, ker korporacija ni hotela pristati na njihove zahteve glede tehtničarjev, odglasovali, da se vrnejo na delo.

Francija pojačila stražo ob reki Reni

Poslala je vojaštvo na mejo, da prepreči fašistične vpade. Militaristične avtoritete pravijo, da je bila akcija podvzeta v interesu miru

Pariz, 10. avg. — Napet položaj v pokrajinah ob francosko-nemški meji, katerega je povzročil oster odgovor Hitlerjeve vlade na francoski-britski protest v zvezi z aktivnostmi nacijev v Avstriji, je napotil Francijo, da je pojačila stražo ob reki Reni.

Ze zadnji pondeljek je odšel oddelek francoskega vojaštva iz Mulhousa v Alzaciji proti meji in zasedel obročje gornjega dela reke, katerega je prej patrolirala le šandarmerija.

Gibanje francoskih čet priplaujejo opetovanim zahtevam civilnega prebivalstva, ki hoče imeti protekcijo proti fašističnim vpadom na francosko ozemlje. Te zahteve izvirajo iz incidenta, ki se je pripetil pred par meseci, ko je skupina fašistov, med katerimi so nekateri nosili orožje, akušala prekoračiti most, ki vodi na francosko ozemlje v bližini mesta Huningue. Fašistična drhal je grozila francoski obmejni strah, a se je potem vrnila nazaj.

Tri garnizije francoskega vojaštva so zasedle utrjene postojanke ob obrežju reke v bližini mest Kembs, Champe in Huningue. Militaristične avtoritete so izjavile, da so zasedle te pozicije, da preprečijo fašistične vpadе, ki bi utegnili izzvati konflikt.

vaj vtihotapljal v Nemčijo komunistične tiskovine. Švicarska vlada pripravlja protest proti invaziji njenega ozemlja.

UNIJSKA KAMPANJA MED AVTNI-MI DELAVCI

Nova industrijska unija v Lansingu, Mich.; v Flintu in Pontiacu je tudi močan sentiment

Lansing, Mich. — Pred dve meseca ni bilo tukaj še nobenega sluha o kakšni uniji avtnih delavcev. S sprejetjem novega industrijskega zakona pa je prišel tudi med tukajšnje avtne delavce nov veter in jim prinesel organizacijo, ki se rapidno razvija v moč, s katero bodo morali računati avtni magnatje.

Lansing Automotive Industrial Union je bila ustanovljena začetkom julija. Koncem meseca je štela 600 članov, ki so zaposleni pri Reo, Olds in Motor Wheel kompanijah. Na zadnji seji je pristopilo 106 novih članov.

Kampanja za novo unijo se je pričela sredi unija, ko so tukajšnji socialisti sklicali shod avtnih delavcev. Po par shodih je bila na iniciativo J. Fullerja in Peter Fagane od socialističnega kluba ustanovljena nova industrijska unija.

Ker se Ameriška delavska federacija takrat še ni izrekla za ustanavljanje industrijskih unif po tovarnah, so avtni delavci v tem mestu sklenili, da bo unija neodvisna, zdaj pa so pripravljene se pridružiti federaciji, ker bodo lahko obdržali industrijsko formo.

Unija je izdelala tudi svoj pravilnik, v katerem zahteva minimalno plačo 97c na uro, 80-urnik na teden, plačane počitnice ter odpravo kompanijskega zavarovalnega sistema. Močan sentiment za organiziranje je tudi med avtnimi delavci v Flintu in Pontiacu. Sentiment je naklonjen industrijski formi in proti deljenju delavcev po strokah. V Detroitu vodi kampanjo A.D.F., kjer je koncentrirala svoje sile za organiziranje tamošnjih avtnih delavcev.

Aktivnosti Kontinentalnega kongresa

Državne sekcije ustanovljene v večini držav. Kongres aktiven v organizatoričnih kampanjah

Chicago. — Kontinentalni kongres farmarjev in delavcev se rapidno širi po državah, ki so večinoma že dobile svoje sekcije. Zadnje tedne so se vršile po dve državne konvencije na teden. Prihodnje nedelje dne 13. avgusta bodo državne sekcije zborovale v New Yorku in Iowi, zadnje nedeljo sta se vršili v Ohio in Minnesoti, države Washington, Oregon, Montana in Idaho so imele skupno konvencijo 29.—30. julija, teden prej pa so bile ustanovljene državne sekcije v Californiji, Utahu in Illinoisu.

Massachusetts, Connecticut, New Jersey, Maryland in Pennsylvania so imele svoje konvencije meseca junija, Pennsylvanija že v aprilu. V procesu organiziranja so tudi državne sekcije na jugu in jugozapadu.

Emergency Committee of Action, katerega je nedavno krenala narodna eksekutiva, je pričel z delom za kooperacijo s unijami pri organiziranju delavcev. Največ pozornosti bo posvetil podeželskim mestecam, kamor čisto zbeže podjetniki pred unijami.

Ta odbor je stopil v akcijo s državnimi sekcijami in jim predložil načrt za zbiranje podatkov o tovarnah, delovnih razmerah in plačah v podeželskih mestih. Ti podatki bodo na razpolago unijam, katere bodo s strani kongresa dobile tudi vso kooperacijo pri organiziranju (Dolje na 2. strani.)

Počta razpošilja vsek dan plakate Nire in poštni nameštenci jih dostavljajo — toda za nje ne velja Nira in vlada jih lahko izkoristi kolikor hoče. Tragikomedijska!

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Združeno državo (sloven Chicago) in Kanada \$2.00 na leto; \$2.00 na pol leta; \$1.00 na četrt leta; za Čileno in Čileo \$7.50 na leto; \$3.75 na pol leta; za Indonezijo \$5.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, \$1.00 for six months, \$0.50 for three months; for Chile and Chileo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Črna oglasi po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

5057-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Smrtina nesreča člana

Mullan, Idaho. — F. Skantel, član društva št. 214 SNPJ, se je smrtno ponesrečil, ko je prišel pozno ponoči domov. V svoji sobi je namreč hotel zapreti okno, pri tem pa je zdrobil šipo in se tako hudo porazil, da je v par minutah izkerval.

Rojak umri

Terre Haute, Ind. — Tukaj je po več letih mučne boleznij umrl Matija Hvalica v starosti 48 let. Pokojni je bil rojen v Srednjem na Primorskem in v Ameriki je bil nad 25 let. Tu zapuščila brata in več sorodnikov, v starem kraju pa mater, eno sestro in enega brata.

Poroka

Cleveland. — Poročila sta se Alma Trebec in Walter J. Lazar. Nevesta je doma iz Chipewa Lake, O., ženin pa stanuje v Clevelandu in je član pevskega zbora Zarja, odsek kluba št. 27 JSZ.

Triumf slovenske plavalke

Chisholm, Minn. — Slovensko dekle Anne Govednik je dosegla drugo mesto v narodni plavalni tekmi, ki se je nedavno vršila v Jones Beachu, L. I., New York. Miss Govednik je dobila še več odlikovanj kot prvotna plavalca v Chisholmu in drugih mestih v železnem okrožju. Lansko leto se je udeležila tudi mednarodne olimpijade v Los Angelesu, Cal., ter je dosegla šesto mesto v plavalni tekmi in jako je njeno ime postalo znano po vsej Ameriki.

Zborovanje gl. odbora SNPJ

V četrtek so se sešli gl. odborniki, ki so bili izvoljeni na zadnji konvenciji, na svoji prvi seji v gl. uradu jednote, da razpravljajo in rešijo važna vprašanja. Zborovanje gl. odbora bo trajalo tri dni.

Veliko ponarejevanje bondov odkrito v Kansasu

Topeka, Kans., 10. avg. — Večje število agentov zveznega justičnega departmanta je bilo mobiliziranih in pričelo s preiskavo, ki se bo morda razširila na vso Ameriko, glede operacij krožka ljudi, ki so ponarejali mešne in državne bonde. V čakalju je med drugimi zapleten tudi državni zakladničar.

Senzacionalno odkritje je prišlo na dan po aretaciji mladega špekulanta Ronald Finneyja. Po informacijah, katere je prejel governor Landon, je Finney vložil poverljivih bondov v vsoti \$329,000 v skladi državne zakladnice v bankah, katere kontrolirajo njegovi ožji sorodniki. Sneli je vojaštvo zastražilo zakladniški urad. Razen računskim izvedencem je vsem drugim prepovedan dostop do rekordov. Člani državne legislature so že zahtevali, da se obtoži državnega zakladničarja T. Boyda in druge uradnike, ki so bili v zvezi s ponarejevalci.

Neuspeh koalicije v Jugoslaviji

Belgrad. — Poskus stare srbske radikalne stranke, da se vrne v politično življenje v koaliciji z bosanskimi muslimani in Slovenci, se je izjalovil, ko je vodja slovenskih klerikalcev Anton Korošec izjavil, da ne bo sodeloval v nobeni koaliciji, ki ne vključuje Hrvatov. Korošec je interniran v Hvaru v Dalmaciji. Srbski radikali se nameravajo sedaj obrniti na vlado z apelom, da jim dovoli, da nastopijo kot samostojna stranka na političnem polju. Korošecov korak je razočaral ne samo radikale, temveč tudi vlado, ki se je nadejala, da bo Hrvate lahko izolirala.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

"New deal" in drugo

Milwaukee, Wis. — Tudi največji dvomljivci so začeli spoznavati, da pomeni "new deal" samo neuspešno krpanje zavoženega in bankrotiranega kapitalističnega sistema. Na stotine delodajalcev je podpisalo "recovery act", ali kakor se ta zverže imenuje, toda vsi so dosedaj še rasli izhod, da tega ne izpolnjujejo.

Primer: Neka jeklarska družba na West Allisu je znižala delo: ni čas na osem ur od desetih, toda delavci morajo delati tudi v žeboto in nedeljo in tako znaša delovni čas namesto 45, po 66 ur na teden.

Slično je povsod; enega obljubljenega dela ni nikjer. Odkar so odprli pivovarne, se je zmanjšalo število oseb, ki dobivajo javno podporo za borih 3,500 oseb. Okrog 150,000 ljudi še živi nadejajo od javne dobroteljnosti.

Gonja, da se odpočije župana Hoana, je klaverno propadla; neznajoma je vse to kričanje prenehalo in veliki lopovi so utihnil. Nekaj shodov so sklicali in na teh so jih slišali od navzočih, da jim je zvonilo v ušesih še tedne kasneje.

Odkar je bila odkrita ona velika korupcija "nestrankarskih" uradnikov v mestni hiši, so kričali še glasneje, da bi prekrili li grehe svojih privržencev. Kričali so o visokih davkih, toda ljudstvo se je povečini zavedalo, da so baš to tisti, ki se izognejo vsakih davkov pri vsaki priliki.

Utoji v mestni hiši je stvar za "nestrankarje" še pomembnejša. Župan Hoan je zapovedal pregledovanje knjig v uradu utitega mestnega komptrolerja, in to vzbujalo strah. Ako bi se znebili Hoana, bi ostala marsikatera goljufija prikrita.

Pred nekaj dnevi se je v naši naselbini vršila zelo važna seja, katere so se udeležili člani treh naših pevskih zborov, in sicer: Napreja, Planinske rože in Zvona. Nekaj tednov poprej je bil priobčen v Prosveti dopis, v katerem se je tem pevskim društvom svetovalo, naj se združijo za skupne, velike prireditve, ker le na ta način je mogoče doseči gnotne in moralne uspehe. To se je sedaj zgodilo. Razmere so pač take, da drugače ni mogoče. Posamezno kulturno društvo je brez moči; ne samo, da vsakemu primanjkuje potrebnih moči, tudi v drugih ozirih ni mogoče, valed slabih razmer, doseči uspeha. Tako pa bodo vsa tri društva nastopila z združenimi močmi, da bo velik, vsestranski uspeh zagotovljen.

V jeseni, meseca oktobra bodo ta pevka društva priredila veliko zabavo s koncertom in lepo igro. Vsako izmed teh društev ima svoje posebne prijatelje in privržence v naselbini in vsako uživa od gotove strani neomejeno podporo. Vse te moči bodo sedaj nastopile skupno za dosego res velikega uspeha.

Tukaj bodo članice Planinske rože združile svojo veliko odločnost v delovanju za dosego uspehov s starim Naprejem, ki je znan zaradi svoje agitatorične sposobnosti, ter mladi Zvon, ki ima tudi odlične in agilne moči. Ta velepomemben korak je vreden vsega priznanja. Pevci in pevke smejo pač smelo pričakovati velikega, vsestranskega uspeha.

Članki poročevalca Paul Blokovih časopisov, med katere spada tudi tukajšnji Sentinel, pričajo o položaju v Nemčiji, ki je skrajno opasen. Kdor zna čitati med vrstami, pač lahko sprevidi, da je tudi vladajoči razred v Ameriki spoznal, da je Hitlerjem obsojen na smrt.

En dan kasneje, ko so bili končani ti članki, je Sentinel priobčil na uredniški strani z debeli črkami tiskan članek, v katerem se je obsojalo Hitlerjevo vlado in prikrito svarilo ameriške plutokrate, naj bodo previdni — investiranje v Nemčijo se ne izplača. Prikrito je bilo povedano, da proti Evropi strašen požar in da se bliža konec kapitalističnega sistema v tem delu sveta.

Tukajšnji nemški časopis je poročal nekaj dni poprej, da je v Hamburgu demonstriralo 10,000 oboroženih fašistov, kateri so končno začeli kričati: "Hit-

ler, wir wollen Brot oder wir gehen roth!" (Hitler, mi hočemo kruha, drugače postanemo rdeči!).

Tisti, ki so mislili, da je socializem mrtev, so začeli spoznavati, da še ni bil nikdar tako živ, kakor je baš sedaj. Pred nekaj meseci je bilo pisano na tem mestu, da bo kapitalizem v Evropi pogažen, predno bo pet let, zadnji dogodki pa pričajo, da je to resnica.

Samo iskre je treba in požar se bo dvignil, požar, kakršnega še svet ni videl. Da, socializem zmaguje in se dviga, posebno odkar se je zgodilo na londonski konferenci to, kar so prerokovali socialisti križem sveta.

Brezno med ameriškim in evropskim kapitalizmom se je razširilo. Samo nekaj mesecev poprej so še ameriški mogotci podpirali gnotno in moralno vse reakcije v Evropi, danes pa se trudijo, da uredijo razmere doma in se rešijo pogina. Razpad v Evropi pa se širi z vsakim dnem.

Za ameriško delavstvo pa je sedaj potrebno, da se pridno pripravljajo za tisto odločilno uro, ko bo treba spregovoriti odločne besede in pokazati svojo odločnost, svojo moč in tudi svojo solidarnost. — Frank Novak.

O rudarski stavki v Illinoisu

Ziegler, Ill. — Rudarska stavka, ki to plišem, dne 7. avgusta, je še vedno v teku in se dobro drži, le mala skupina se nam je izneverila in se vrnila na delo. Stavkolomci so prišli iz raznih krajev drugih držav — iz Ohija, Indiane, Kentuckija, Tennesseja, Alabame itd.

Za 8. avgusta je bil sklican masni shod v Bucknerju, sedem milj od tu. Udeležilo se ga je veliko rudarjev iz vsega okraja. Prišel je tudi okrajni šerif s svojimi pretepači, ter je shod prepovedal. Njegovi pomagači so obrnili strojnice na zborovalce kot na kakšne razbojnike. Ker se niso dovolj hitro razšli, so pretepači rabili krepelce. Tako delajo z rudarji v imenu premogarske družbe in John Lewisa. Okrajne oblasti so seveda na njihovi strani in skupno napadajo pošteno rudarje. Pa se še dobi kdo, da zagovarja diktatorja UMWA!

Ze mnogo naših progresivnih rudarjev je bilo postreljenih in drugače poškodovanih od strani Lewisovih pretepačev, ki nastopajo s kompanijskimi pobojniki. Premogarski operatorji in Lewis imajo pač dovolj denarja, da vzdržujejo svoje pobojnike, ki delijo strahovlado mirnim rudarjem. Tukaj vlada prava diktatura a la Mussolini in Hitler.

V Prosveti št. 150 sem čital dopis iz Ohija o unijskem gibanju. Dopisnik piše, do zakaj toliko unij, da je dovolj ena. Strinjam se z njim, ako bi bilo to mogoče. Zakaj pa imamo toliko strank? In zakaj si delavci v Ameriki, ki so v veliki večini, ne postavijo svoje delavske stranke, ker imajo večino glasov?

Dokazov imamo dovolj, da Lewis ni prijatelj rudarjev, ampak da se vedno pajdaši s kompanijami. Znan nam je slučaj Alekxa Howatha in drugih, ki so

bili napoti operatorjem in Lewisu, pa so jih pogнали iz unije. S takimi nastopi je Lewis nekdanj močno rudarsko unijo v Kansasu in drugod zrušil. Znani pregovor pravi: "Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce." Lewis in premogarski operatorji so vedno pazili, da so po resničnih rudarskih voditeljih udarili, tako da so se rudarji razkropili.

Dobro nam je tudi v spominu lanski incident. Napravili so pogodbo za illinoiske rudarje in ko je šla zadeva na glasovanje in bila z veliko večino zavržena (proti pogodbi 25,000 in za 15,000 glasov), je Lewis odredil ponovno glasovanje, pri katerem so lewisovci glasovnice ukradli in brž naznanili, da je glasovanje izpadlo v prid pogodbi. Pogodba je bila proglašena za veljavno. Članstvo se je uprlo temu načinu diktature. Mnogo rudarjev je bilo vrženih iz unije, nakar je bila kmalu ustanovljena nova rudarska unija pod imenom Progressive Miners of America. Ta unija je postala resnična rudarska predstavica, kajti večina rudarjev se je vpisalo vanjo.

Dopisnik pravi, da so razdora krivi komunisti, ne vidi pa Lewisovih manipulacij in pajdašenja z operatorji ter njegovega razdiralnega dela v UMWA. — Naj končam, da me ne bo kdo imenoval komunist, dasi ne pripadam k nobeni stranki, volim sem pa že večkrat za kandidate na soc. listi. — Matt. Cankar.

Delo, unije in piknik

So. Chicago, Ill. — Delavske razmere so na splošno slabe. V nekaterih krajih uposiljo par delavcev, pa le za toliko časa, da je delo izvršeno, potem pa idi. Pa saj nam je znano delo v železotoplinicah in jeklarnah. En delavec mora napraviti delo za dva, drugače nič ne šteje. Dela se po 3, 5, 6 in 8 ur na dan, kakor koga potrebujejo.

Prirejenih je bilo že par zborovanj, da se ustanovi unija M. W. I. U., drugi so za unijo A. F. of L., tretji pa za kompanijsko unijo, tako da si delavci sami sebi nasprotujejo. Kako neki nam ne bi kompanije nasprotovale, ko pa vidijo, da gre vse navkriž med delavci samimi.

Društvo št. 19 SSPZ priredi svoj piknik v nedeljo, dne 13. avgusta, v East Side Forest preservu. Uljudno so vabljeni vsa okoliška društva in posamezni rojaki. Odbor bo preskrbel dobro postrežbo in zabavo.

Joseph Brezovec.

Z rudarske fronte

McIntyre, Pa. — Pred dobrim mesecem so tukajšnji rudarji ustanovili unijo in jo priključili k UMWA. Rudarji so vanjo pristopili stoočstotno, ker so jih prisilile razmere. Družba nam ni nič nagajala, temveč se je obnašala precej uljudno. Nato so rudarji izvolili lokalni odbor, janski odbor in dva tehničarja, enega za dnevno delo, drugega za nočno, kajti tukajšnji rov nekaj časa obratuje noč in dan.

Rudarji so tudi izvolili poseben odbor, ki je o zadevi poročal janskemu ravnatelju ali superintendentu, od katerega so zahtevali "check-off" sistem, kar pa je ravnatelj odklonil. Nato je lokal postal svojo deputacijo na družbin glavni urad v Indiano,

kjer so zahtevali, da se upelje označeni sistem. Vse je glava družbe bila pri volji ugoditi rudarjem, le "check-off" sistema ne.

Na 30. julija je bila sklicana konvencija za okraj Indiana. Udeležili so se zastopniki trinajstih lokalov. Tam je bilo soglasno sklenjeno, da rudarji zahtevajo check-off sistem od družb. Ker pa družbe niso pristale na ta sistem, smo šli vsi rudarji dne 1. avgusta na stavko. Dne 2. avgusta nas je bilo tukaj pri rovu Kent št. 2 do 800 rudarjev na stavki in do tega dne ni prišel niti funt premoga iz rova.

Ko se je organizirala tukajšnja rudarska unija, je bila mladina precej agilna in požrtvovalna. To dejstvo daje nam starejšim rudarjem precej veselja in upa v boljšo bodočnost. Kako se bo rudarska stavka razvijala po okraju Indiana, bo poročano pozneje. — Poročevalec.

Vabilo na izlet

Barberton, O. — Pevsko društvo "Javornik" priredi svoj piknik dne 20. avgusta. Uljudno vabimo vse rojake in prijatelje peja, da nas obiščejo na našem pikniku, ki se bo vršil na Novakovem prostoru blizu Shermana. Kazipot rojakom iz drugih naselbin: Iz Barbertona vzemite cesto št. 5 in se peljite do Sherman rd., po Sherman rd. naprej do znamenja, ki bo stalo na desni strani ceste. Rojaki iz Barbertona in bližnjih naselbin gotovo ne bodo zamudili te prilike, ampak se bodo udeležili, se z nami zabavali in poslušali lepo slovensko pesem.

Joseph Gabrosek.

Mednarodna zadrzna zveza in svetovna gospodarska konferenca

Na mednarodni zadrzni konferenci, ki se je nedavno vršila v Bazlu, je bila sprejeta v pogledu položaja zadrzne gibanja na svetu in v zvezi s celotnim narodnim gospodarstvom resolucija, ki zahteva: 1. da se mednarodnemu zadrznemu gibanju zajame njegovo mednarodno edinstvo, in svoboda za delovanje (za akcijo); 2. da se odločno varuje svetovni mir in deluje na gospodarskem dvigu sveta; 3. da si zadrugarji vsega sveta brezpogojno medseboj pomagajo in tako v moralnem kakor tudi v materijelnem pogledu; 4. da se neumorno deluje na propagandi zadrznih načel in 5. da se čimprej izgradi mednarodna zadrzna organizacija, ki bo obsegala trgovino in proizvodnjo dobrotn. Poleg tega je bila predložena še svetovni gospodarski konferenci spomenica s predlogi za ozdravitev današnje gospodarske krize. Na tej konferenci zastopajo Mednarodno zadržno zvezo njen glavni tajnik H. J. May in oba podpredsednika Ernest Poisson (Francija) in Sir Thomas Allen (Anglija).

Princ Obolenski — tat

Pariško kazensko sodišče je te dni obsodilo ruskega princa Nikolaja Obolenskaga na pogojno šestmesečno ječo, ker je ukradel večji znesek denarja iz blagajne neke pariške restavracije. Obolenski se izdaja za sorodnika zadnjega ruskega carja in je živel zadnje čase v zelo skopih gnotnih razmerah.

Socialisti izstopili iz "enotne fronte"

Izstop iz protivojnega komunističnega sovoznika komunistični padli na stranko

New York. — Prva "enotna fronta" ali skupna akcija ruskih socialistov in komunistov je nasleda na čeri in se razširila predno je prišla do volitev za socialistične stranke, rega je zadnja seja eksekutivnega odbora pripravljalni komisijske sekcije protivojnega kongresa, je naznanila stranke iz tega gibanja razve komunistične kampanje ti socialistom.

Protivojni kongres vseh kalmih in pacifističnih organizacij se je imel vršiti prihodnjec v New Yorku. Socialistična stranka se mu je pridružila pogojem, da prenehajo trskati boji in da kongres ne izrabiti nobena skupina v strankarske namene. Pripravljeni odbor je te pogoje sprejel, prvič po vojni izgledalo, da do vse razredno zavedne in tihojne skupine pozabile na rence in se združeno vrže skupnega sovražnika — rizem.

Zadnje čase pa je "Daily Worker", glasilo komunistične stranke, ki kontrolira protivojni gres, pričel zopet bruhati izjave, ki so socialistično gibanje in njene voditelje. Proti tudi eksekutiva, ki v izjavi pravi, "da so socialisti boljši podporniki vojni na Wall streeta... Ker se je kladlo pod pretežno pacifično družila temu gibanju (prejemu kongresu), bomo v koliko daleč se bodo socializmi držali svoje stare kake", ki je po trditvi komunistov — v interesu — Wall streeta.

Odbor za aranžiranje "ne fronte", v katerem so Gerber, Harry W. Laidler, ward Levinson, navaja v izjavi še druge provokativne namene komunistov, katere da namenoma izvajajo in dajo socialiste. "United front" rabijo le za masko, ker so eno proti skupni akciji delo pravi odbor.

"Če komunisti verujejo, trdi "Daily Worker", nam socialisti podpirajo pripravi za vojno, kako morejo govoriti vojne klicati na no akcijo proti vojni? In ne verujejo, in v kako nam je zdrava oseba, ki z aktivnosti ameriških socialistov — zakaj krojijo te laži, in seboj se sedaj? S tem mogočajo skupno fronto vojni."

Odbor pravi, da se bodo alisti tudi v bodoče borili vojni in militarizmu kot preteklosti, odgovornost za bitje te "enotne fronte" pa ča na rame komunistov. "Za skupen nastop je potrebna toleranca" pravi odbor.

AKTIVNOSTI KONTINIRANE NEGA KONGRESA

(Nadaljevanje s 1. strani)

delavcev tudi v malih mestih. Te informacije se smatrajo važne, ker danes nobena nima točnega pregleda o strijah po podeželskih mestih. Emergency odbora na Nahum Lerner od tipografske unije št. 903. Lerner je predsednik eksekutivne ilinojske sekcije kongresa.

V smislu instrukcij državnega kongresa je bil v Illinoisu ustanovljen pravniški komitet pod načelstvom odveta Jacoba in McCullocha. Z delovanjem s kongresom se sedaj prijavilo okrog 50 odvetnikov. Njih glavna bo v zvezi s stavkami in siranjem industrijskih piktov.

V Chicagu je bil ustanovljen tudi okrajni akcijski odbor, katerem so aktivne priredile organizacije. Ti odbori so ustanovljeni po vseh okrajih od njih aktivnosti je v ameri odvisna bodočnost banja. Letna članarina organizacije v Illinoisu je dolar, en dolar za državne pristopnina pa en dolar, ko, akupaj štiri dolarje.

Miss Frances Perkins, tajnica departmanta za delo, na sestanku z jeklarskimi delavci v Homestadu, Pa., kjer ji župani ni dal govoriti v mestnem parku.

beki socialist o nemški soci- alni demokraciji

...smo že, da se vsi
...socialisti poskušali usta-
...svojo stranko, to se pra-
...bi obnovili svojo nek-
...Jugoslovansko socialistič-
...Debato sta sprožila
...socialistične poslanec Pe-
...Maribora ter dr. Živko
...generalni tajnik De-
...zbornic, Beograd. V
...so se oglašili že razni so-
...od katerih nekateri so za
...na vsak način, drugi pa
...prej izražajo pomisleke,
...bi imeli res svobodo go-
...tiska in zborovanja, bi
...na res lahko delala. V se-
...razmerah pa stranka ne
...delati tako, da bi za-
...ime socialistične stran-
...ke nocoj — biti bi mo-
...kakšna zaželena umetna o-
...ja, ki bi služila samo za
...mo vlad, češ, glejte demo-
...v naši državi! Nekateri
...et boječe predlagajo, naj
...anka sploh ne bila marksi-
...in naj bi se tudi ne ime-
...socialistična, ampak kar
...nekakšna delavska stran-
...to je dr. Topalović sprožil
...eto, je pisal o tem, da bi
...bili osnovati borbeno, ri-
...socialistično stranko!
...samo navidez lahko misli,
...taka stranka res lahko
...čeveti. Preveč je zaklo-
...bi stranko tako utesnili,
...je sloh ne bilo.

...anketi se je oglašil zdaj tu-
...Pavičević, stari arhski
...st, bivši delavec in zdaj
...beograjske Delavske
...ee. V dolgem članku je
...svoje stališče do vpraša-
...novitve stranke, in vsaka-
...od dosedanjih anketarjev
...firme in najtemeljiteje
...to vprašanje. Stvari, ki
...vaja, dokazujejo, da se s-
...ni dobro zaveda odgo-
...ti nasproti resničnemu
...delavskemu giba-

...najprej zavrača način, ka-
...ateri pišejo in mislijo o
...kakšna soc. stranka bi bi-
...danes mogla, ter opo-
...da je treba paziti, kak-
...stranka je potrebna. S
...reči, da je nazadnjaško
...se po tem, kolikor je
...mo, ter potem to naziva-
...socializem s tistim starim
...ljenim izgovorom: Bolje
...ni! Ta pregovor v bo-
...nem gibanju ne velja,
...arstva ne sme biti! Na-
...socialistov in njih stranke
...zmerom na končni
...ki ga ne smemo niti za-
...potabiti! Hlastati po
...reformah ter se z nji-
...dovoljevati, to ni soc. gi-

...konkretni primer pri
...avi: "Z ozirom na obsto-
...politične prilike v naši dr-
...je mogla samo stranka
...ih reform. Mogoča je
...katera bi se uspešneje
...delavski strokovni pokret
...za socialno politično
...dajo in njeno izvedbo.
...točno. Vendar to ni do-
...je več, če naj se osnuje
...samo zaradi teh re-
...tem more to biti za do-
...rajnega cilja socializma
...arno. Nevarno zaradi
...er bi se v boju za soci-
...forme in uživanje njih
...omabilo na glavni namen
...na, na zamenjavo kapita-
...družabnega reda s so-
...nim. Primer reformi-
...dela socialne demokra-
...Nemčiji najbolj potrju-
...no."

...pravi s. Pavičević, da
...sne reforme delavstvu
...potrebne in da jih ne
...stavati. Toda to more
...sredstvo za fizično in
...okrepitev delavstva, v
...primeru magari kri-
...pot do socializma, ni-
...ne socializem. Socia-
...družabni red pa ni
...ustvariti s socialnima
...mi in z glasovanjem v
...tičnem parlamentu. Na
...polno Mussolinijev, Hit-
...Dulfov, ki ob potre-
...teje parlamentarne po-
...v kol, in proglasijo dik-
...Kaj boi potem z večino

v parlamentu? Vsaka sociali-
stična stranka se mora torej
zavedati, da bo prišlo do soci-
alizma le z neposredno akcijo
delavskih množic.

Ce hočemo torej govoriti o
stranki v Jugoslaviji, se mora-
mo zavedati, da mora biti soci-
alistična delavska razredna
stranka in da ne sme niti za hip
pozabiti na boj za končni cilj:
odpraviti kapitalizem, ustvariti
delavski socializem!

In ko se vprašamo s. s. Pavi-
čevićem vred po tem, ali bi la-
hko tako stranko osnovali, ima-
mo takoj odgovor: take stranke
ne bi dovolili! Dovolili bi kveč-
jemu tako stranko, ki bi bila po-
dobna tistim socialističnim stran-
kam v Evropi, ki so že leta poza-
bile na svoje temeljne zahteve
ter se zadovoljevale z reforma-
mi, z drobtinami, ki so padale
z miz kapitalističnih držav. Se
več: ponekod so imeli socialisti
krmilo držav v rokah, a so tisti
hip pozabili, da so socialisti.

Ko govori o tem, se s. Pavič-
ević brez pardona loti politike
nemške socialne demokracije in
MacDonalda, kačoč na slabe po-
sledice skrajno nesocialističnega
ravnjanja.

Takole piše s. Pavičević:
"Skoro bi rekel vse socialistične
stranke v Evropi (razen Rusi-
je) so prenesle težišče svojega
političnega udejstvovanja na tem-
elje demokracije in parlamen-
tarizma, v gospodarskem oziru
pa na teren socialne politike.

In baš zato so one, kadar so pri-
le v državi na krmilo, oprav-
ljale posle buržoazije, od taiste
pa so dobivale v zameno sem-
ter tja kakšen zakonček iz sesta-
va svojega minimalnega pro-
grama. Niti ena evropska soci-
alistična stranka ni izkoristila
svojega prihoda v vladu, da bi
napravila vsaj začetek v
smeri uresničenja svojega ma-
ksimalnega programa. Naj na-
vedem samo dva primera:

Nemška socialna demokracija
je sodelovala v državni vladi
in v deželni vladah, zlasti v
deželni vladi Prusije, z malimi
izjemami polnih 14 let. Prav
posebno se še omenja njena vlad-
a v rajhu v prvem desetletju
po končani svetovni vojni, ko je
imela socialna demokracija ne
samo relativno večino v parla-
mentu in absolutno večino v
vladi, ampak je imela tudi svo-
jega človeka na čelu države. In
kaj je bilo njeno prvo delo? Ona
je po zlomu vojaških sil junke-
ske (veleposestniške in plemen-
taške) Nemčije smatrala kot
svojo prvo dolžnost utrditi nem-
ško politično demokracijo, do-
puščajoč, da so v demokraciji o-
stali gospodarski faktorji, kate-
ri so, izkoriščujoč to demokra-
cijo, isto zadušili z njenimi last-
nimi sredstvi. Ako si nočemo
zakrivati resnice, potem mora-
mo reči, da je bila nemška soci-
cialna demokracija najzasluž-
nejša za konsolidacijo nemške
buržoazne države. Sklepanje
posojil za reorganizacijo in dvig
nemške industrije, da bi z nje-
no pomočjo mogli plačati vojne
kontribucije in sanirati nemške
finance — to je bilo glavno de-
lo socialističnih vlad. A pre-
obražanje gospodarstva iz kapi-
talističnega v socialistično se je
manifestiralo samo v poskusih,
da delavske strokovne organizaci-
je tu in tam dobe mesto v u-
pravi podjetij. Kakor hitro pa
so se industrijski magnati opo-
mogli, so tudi ti zakoni postali
mrtva črka na papirju. V svoji
zmoti, da bo z novim osposoblje-
njem nemške industrije na bazi
veleposesti in široke narodne
demokracije, s samim gospodar-
skim razvojem prišlo do sociali-
zacije proizvodnih sredstev, je
nemška socialna demokracija
rodila in odgojila nemški fašiz-
em, kateri je, kakor vidimo,
zaokrenil razvoj za desetletja
nazaj v preteklost."

Te besede s. Pavičevića so
doslej najodkriteljša kritika ta-
kega "socialističnega" gibanja,
kakršno je bilo v Nemčiji, kriti-
ka, ki jo je izrekel socialist
Pavičević, zavedajoč se važno-
sti brezobzirne kritike, ki je v
svetovnem socialističnem giba-
nju nujno potrebna, da drži gi-

banje neprestano v tisti strugi,
ki vodi k socializmu. In poleg
zagrebškega socialista dr. Adži-
je, ki je letos v svoji reviji "So-
cijalna misao" napisal ob nem-
ških dogodkih prav tako nekaj
kritičnih besed o socialističnih
voditeljih, ki so jih trenutni
minimalni uspehi njih parla-
mentarnega dela zaslepili ter so
škodovali delavskemu gibanju
— poleg tega članka dr. Adži-
je so Pavičevićeve besede v ju-
gosl. soc. tisku bolj ko ne osam-
ljene. Potrdila pa jih je prav
za prav tudi sama socialistična
internacionala, ki je sama od-
ločno grajala "socializem" nem-
ške socialne demokracije.

Dr. Topalović, ki je sprožil
to anketo, ni zapisal takih be-
sed. Zato se je oglašil Pavič-
ević. In če se ne motimo, jih je
zapisal Pavičević ob priliki te
ankete prav zaradi tega, da o-
pozori na dejstvo, da je v seda-
njih razmerah v Jugoslaviji
mogoče ustanoviti samo tako
stranko, ki bi bila zelo podobna
kakšni nemški socialni demokra-
ciji. Zato je zapisal Pavičević
na koncu svojega dolgega čla-
nka (ki je že bolj temeljita raz-
prava, ne pa časniški članek):
"Zato naj mi dopusti s. Topalo-
vič, da uporabim njegov zaklju-
ček: Samo strogo opozicijsko in
razredno (pa tudi revolucijo-
narno) stališče daje možnost, da
se v naši državi ustvari zdrava
in za razvoj sposobna soci-
alistična delavska stranka."

Mislili, da mu bodo vsi pravi
socialisti pritrdili.

Dvoje je že dosedanja anketa
storila dobrega: oživila je prave
pojme o socialističnem gibanju,
in drugič: v teh člankih smo
brali že mnogo stavkov, ki bi
jih sicer gotovo ne dobili tiska-
nih pred očli.—Poročevalec.

Vesti iz Jugoslavije

Ljubljana, 25. julija.

Huda avtomobilska nesreča.
— Pri Brezicah se je dogodila v
soboto 22. julija zvečer huda av-
tomobilska nesreča. Ljubljanski
lesni trgovec dr. Franc Jenko
se je vozil z avtom v Hercego-
vino po kupčiji, z njima pa so se
vozili lesni trgovci Hacker, št-
udent Solmajer ter Jenkova hčer-
ka. Šofiral je Hacker, ki je bil
izboren avtomobilist in je prišlo
do nesreče mogoče prav zaradi
prevleke njegovega poguma.
Avto je vodil namreč Hacker. In
ko so vozili iz Brezic mimo Rib-
nice, so morali prehiteti kmečki
vozilec, pri tem pa so morali čez
kup peska, pri čemer je Hacker
izgubil oblast nad volanom, av-
to je odskočil na drugo stran ce-
ste in zadel ob obcestni kamen.
Hackerja je vrglo z vso silo iz
avta in je padel na glavo, da mu
je takoj počila lobanja ter je o-
bležal na mestu mrtev. Hude po-
škodbe je dobil tudi Solmajer,
dočim sta bila Jenko in hčerka
le laže poškodovana. Solmajerja
in Jenkovo so morali prepeljati
v breziško bolnišnico.

Tovariša z nožem v srce. —
V nedeljo 23. je bilo žegnanje na
Kapeli nad Radgono. Tja je pri-
šlo tudi mnogo krvoločnih fan-
tov, ki so potem ob povratku
domov obstali v Okoslavcih ter
popivali na prostem. Začeli so se
prepirati in med njimi je bil sta-
ri pretepač Matija Pichler, ki ne
odnega, dokler ne vidi krvi. Spr-
le je z nekom ter ga hotel z no-
žem, a ker ga ni dobil v roke, je
zgrabil svojega znanca Ivana
Mira, 20-letnega fanta iz Gra-
bonškega vrha, ga vrgel ob tla
ter mu porinil nož v srce, da je
Mir takoj izdihnil.

Tuj dijak utonil. — Iz Dres-
dena je prišlo v Slovenijo več a-
kademikov. Iz Maribora so šli
v St. Janž na Dravskem polju
ter se tamkaj kopali. Pri tem je
18-letni industrijevec sin Diet-
rich Hermani iz Dresdena utonil.

Požara po strel. — Pred ne-
kaj dni je razajala huda ne-
vihta, ki je na dveh mestih s-
strelami zanetila dveje stolopij.
Treščilo je v stanovanjako hišo
posestnika Jožeta Kofirja iz Val-
terskega vrha v Polhovgrajskih
dolomih. Ogenj je uničil hišo
do temeljev. V nedeljo 23. jul-
ja pa je strela udarila v delav-
nico nekega mojstra v Kamni-
ku ter porušila vso stavbo s
stroji vred. Tudi okoliške hiše
so bile poškodovane in vse šipe
so popokale. Škode je okrog 100.
000 Din.

Prehlajenje

Dočim prevladujejo poleti bo-
lezni prebave, trpijo pozimi naj-
bolj dihalni organi. Navadno
rečeno, da smo se prehladili, a
si o bistvu "prehlajenja" nisna
prav na jasnem.

Bistvo prehlajenja obstoji v
tem, da se zniža odpornost or-
ganizma napram vplivom, ki
nas napravijo bolne. Zlasti vpli-
vom bakterij se s prehlajenjem
odprejo vrata večkrat na ste-
žaj. Pljučnica, difterija, influ-
enca, legar itd. bruhejo pog-
osto šele valed prehlajenja na
dan; kajti nahajanje malih, te
bolezni povzročajočih živih bitij
v organizmu, še nikakor ni po-
gój bolezni. Priti morajo zra-
ven še drugi momenti, in eden
najbolj učinkovitih je ravno
prehlajenje.

Glede nastoja te učinkovitosti
prehlajenja obstojita dve nazi-
ranji. Po enem naziranju je to
posledica motenja v obtoku in
razdelitvi krvi, pri čemer je mo-
tenje povzročeno po vplivu mra-
za: kri se v velikih množinah
od telesne površine proč zajeti
proti notranjim organom, in
dalje časa trajajoča preobilica
krvi v notranjosti pospešuje raz-
raščanje bakterij. Drugo na-
ziranje pa pravi, da so bolezni
povzročujoči vplivi prehlajenja
direktna posledica ohlajenja kr-
vi, ki kljub morebitni majhni
izmeri vseeno zadostuje, da o-
škoduje in oslabi one naravne
zaščitne moči, ki jih more nor-
malna kri razviti napram bak-
terijam in njih stрупom. Zlasti
Rubnerjeva raziskovanja so do-
gnala, da morejo tudi zelo majh-
na in celo neobčutna mrazna
dražila na organizem škodljivo
vplivati, samo da dosti dolgo ča-
sa trajajo. Majhna zgruba to-
plote, ki je niti ne opazimo in ki
jo povzroča hladen preprih na
kakšnem določenem delu telesa,
se polagoma tako nakopiči, da
se pojavi slednjič notranji mra-
zini vpliv.

Okolnost, da večina prehlad-
nih bolezni ne nastopi v mrz-
lem zimskem času, temveč v
pozni jeseni in v prvi pomlad-
ski dobi ali pa tudi pri ne ravno
hudem zimskem mrazu, nam do-
kazuje, da hudi mraz sam na se-
bi ne povzroča bolezni. Strah
pred prehlajenjem na prostem
je torej pri zdravih ljudeh ne-
utemeljen, pa naj bo mraz še
tako strupen. Kakšna naj bo
pozimi naša obleka, o tem govo-
rimo v drugem članku. Vseka-
kor je pa nespametno, če spimo
pozimi v mrzlih nezakurjenih
sobah ali celo pri odprtih oknih!

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907
v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj.bol.odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....990 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN J. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBOR:

MATH PETROVICH, predsednik.....585 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 267, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....1216 E. 170th St., Cleveland, O.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Paru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR!—Korrespondence z glavnimi odborniki, ki delajo v gl. gradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslavlja na prodnolstvo
VSE DENARNE pošiljave in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vseba
naj se pošiljajo na gl. tajništvo.
Vse stvari, ki se tičejo gl. blaginje odbora, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.
Vse stvari v zvezi s blaginjskimi posli, naj se pošiljajo na blaginjsništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zajec,
predsednik nadzornega odbora.
VSE PRIZIVI na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na John Gorika, predsednika porot-
nega odbora.
VSE DOPISI in drugi spisi, nasnanila, optani, naročila in sploh vse, kar je v zvezi
s glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTA: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than such
benefit should be addressed to the secretary's office.
Matters of such benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up
with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank
Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.
Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorick, chairman, Judicial
Committee.

Prav v nasprotju s splošno raz-
širjenim mišljenjem mrazno dra-
žilo ne pospešuje spanja, tem-
več ga le ovira. Organizem je
tedaj brez krepljenega spanja, ki
je ravno pozimi tako potrebno,
in postane tako tem laže žrtev
vseh mogočnih škodljivih vpli-
vov. Tudi moramo paziti na
preprečenje mrzlega prepriha, ki
je tako zelo škodljiv. Slabo za-
pirajoča okna, široke zračne raz-
poke med spodnjim robom vrat
in tal, posebno tam, kjer so stal-
no kurjeni in nekurjeni prostori
drug poleg drugega, dajo po-
vod za nastoj enostranskega
mrzlega prepriha.

Paziti moramo seveda tudi
da nalezljivih prehladnih bolezi-
ni ne prenesemo na druge. Zla-
sti pazimo na otroke, da jih
ne bomo božali in poljubovali in
kimali vanje, če smo prehlajeni.
Zdravje.

Ali ste naročili na dnevniki
"Prosveto"? Podpirajte svoj leti!

Injunkcija proti policiji
Kenosha, Wisa. — Tukajšnja
centralna unija je vzela injunk-
cijo proti policiji, ker je skušala
preprečiti kampanjo za organizi-
ranje delavcev v tukajšnjih to-
varnah. Ko je aretirala tajnika
centralne unije, je slednja šla
pred sodnika, ki je izdal injunk-
cijo proti policiji na podlagi
NIRE.

Sedaj se vrši kampanja ne-
moteno za organiziranje delav-
cev pri Simmons Mattress, Allen
A Hosliery in Nash Motor kom-
panijah. Masni shodi se vrše na
praznem stavbišču poleg Labor
templja in pred tovarnami. De-
lavci pristopajo v unije v veli-
kem številu. V kampanji sodelu-
jejo tudi socialisti.

Ali ste že naročili Prosveto ali
Mladinski list svojemu prijate-
lju ali sorodniku v domovino?
To je edini dar trajne vrednosti,
ki ga za maj denar lahko pošlje-
te svojcem v domovino.

NOVE... nizke cene za gretje - domov s plinom

Kurilnik upostavljen na vaš dom na naše stroške...
ravnotežno odstranjen na naše stroške ako vam ne bo ugal!

Za nobeno drugo kurivo ni bilo še take ponudbe!

VI NE INVESTIRATE NIČESARI!

Naj se plin sam prodaja

Brez vsakih stroškov za vas vam upo-
stavimo najmodernejši plinski kurilnik
k vaši stari ogrevalni napravi. Če
boste zadovoljni z njim, ostanete. Ako
ne — vi edino boste sodnik — ga odstra-
nimo in upostavimo stari sistem — na
naše stroške. Nobeno drugo podobno
podjetje ne more nuditi kaj boljšega.

Skrozi devet mesecev mrzle sezone se v
prvem letu v povprečnem domu plača le \$3
mesečne najemnine; plačate jo zastonj z
ostalim računom za plin. Ako kurilnik
odstranite, preneha takoj tudi najemnina
zanj.

Drzna ponudba, kaj? Gotovo. Ali sa-
pomnite si, da ima plin kvaliteto, ki jo ne
najdete v nobenem drugem kurivu. Mala
cevka napeljana v vašo peč, bo ohranila vaš
dom, dvorišče in celo okolico čisto. Da, to
je v resnici "new deal" v odajanju toplote
v domovih.

Izpolnite kupon sedaj — ne odlašajte

THE PEOPLES GAS LIGHT AND
COKE COMPANY

Prosim, pošljite mi informacije glede
gretja mojega doma s plinom.

Ime

Naslov

Mesto Tel. št.

KER je cena plinu od 1. 1930-31 znižana
na polovico, je plinsko gretje na me-
stu. Udobnost, prijetna in luksurijs-
na toplota je zdaj dosegljiva za večino
ljudi.

Plin opraviša vse delo

Prednost plinskega gretja je priznana.
Vsa drva, ki jih rabite obstoje v eni vga-
lici; trdo delo s nalaganjem premoga in
odstranjevanjem pepela, čiščenjem stano-
vanja koncem tedna ter obračevanje in
popravljanje pohištva je odstranjeno.

Sporočite nam, da želite plinski kurilnik,
in instalirali ga bomo v par urah.

House Heating Division

THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

To je tako hudo: pretvarjati se, biti takšna, karkana ne more biti. Tedaj je prišel Bogdan aliti na njeno naročje. V daljavi so se pokazali dimniki cinkarne. Vedno več voz je bilo na cesti.

Justin se je zdrnil iz omame očetovstva, pokazal z roko na mesto in dejal zamolklo:

— Kmalu se bomo ločili!

Ana se mu je nasmehnila in mu je hotela biti hvaležna za te besede. Skrivala je svoj obraz v Bogdanove lase in ko je dvignila glavo, so zavozili mimo prvih mestnih hiš.

4

Na italijanski fronti je divjala huda ofenziva. Železnica je bila natrpana z vojaškimi vlaki. Justinov polk je bil premeščen v Postojno.

Vozil se je zdaj, namesto v Galicijo, proti Ljubljani. Ni se preveč hudoval na to spremembo. Lahko bo zdaj mimogrede obiskal očeta in mater, pogledal v svoje stanovanje, na Krasu bo med domačimi ljudmi in zelo blizu doma. Vse to je le precej, kar odtehta Galicijo.

Sedel je v vagonu. Skoraj sam je bil v vozu. Vsi dopustniki so bili vpoklicani. Na nasprotni klopi je ležal vojak sedem in dvajsetega polka, zadaj za njim sta dremala dva Dalmatinca, ki sta vstopila na Zidanem mostu.

Mostovi so bili zastraženi, orožnik je skrbno pregledal vozovnice, na peronu je stalo mnogo častnikov, ki so čakali na odhod svojega transporta.

Tu je zopet vojna.

Vojna, kamorkoli pogledaš.

Vojaštvo, orožniki, topovi, straže, sanitetni vlaki, vojaške kuhinje, ranjenci, sestradani pogledi.

Vlak ropoče, ropoče.

V Ljubljani se je s težavo pretolkel skozi vrsto straž in pisarn. Skočil je na voz električne železnice in se peljal do pošte. Domače mesto ga je zavzelo. Prijetno mu je bilo, ko je gledal znane hiše, ko se je na vsakem vogalu spomnil raznih dogodkov. Počasi je stopal proti nunski cerkvi in mimo nemškega gledališča.

Stopil je v gostilno "Pod lipo", popil četrtinko vina, potem pa šel do lekarne na vogalu Bleiweisove ceste in se razgledal na travnike proti Kolizeji. Tedaj so se vsule delavke iz tobačne tovarne. Najprej one s kolesi, nato vse druge, hitro in naglo, v gostih vrstah, da se je s težavo rinil proti domu. Oster duh po tobaku je visel nad cesto. Glasno so govorile med seboj. Starejše delavke so se vstavljale na malem trgu, kjer so branjeve iz Trpovega prodajale zelenjavo, nekatere so s pletom zagrnjale svojo nosečnost, mnogi delavci so se drenjali v veži Krčnovne gostilne, da mimogrede pogoltnejo kozarček žganja, na mitniški tehtnici je stal voz sena.

Izza voza je gledal na svoje stanovanje. Okna so bila zastrta. Misel mu je ob tem pogledu sama zdrknila v zavest.

— Zadnje okno je okno sobe, ki jo je odala ...

Potlačil je misel, s silo se je znebil in pogledal po očetovem stanovanju. Vsa okna na cesti so bila odprta. Ta pogled na domače stvari, ki jih toliko časa ni videl, ga je vzradostil kakor otroka. Naglo je stopil čez cesto.

Pri večerji so sedeli, ko je stopil v kuhinjo. Mati ga je prva spoznala. Ko je kriknila od

veselja, je že Adam poskočil od mize in zagral od radosti ...

Po večerji sede za mizo in se gledajo. Adam je še vedno prav takšen, kakršen je bil na dan njegovega vpoklica. Mati se je postarala. Skrb jo tlačijo.

— Saj ti nič ne veš, kako je, mu je dopovedala. Oče zasluži, dobro zasluži, toda denarja ne moremo jesti. Stradamo!

— Da! ji pritruje Adam, to je tisti hudič. Vsega je zmanjkalo. Pogledaj, ali je to kruh?

Privlekel je iz malhe kepo pečenega koruznega testa, ki se je pod prsti drobilo kakor malta.

— Pa še tega je malo in na izkaznice! je nadaljeval. Toda giblje se le in upanje je v meni, da bo kmalu drugače. Revolucija v Rusiji, atentat na Stürgkha, sklicanje parlamenta, jugoslovanski klub ... Krha se! Pogledal je oprezno v drugo sobo in ko je videl, da ni nevarnosti, je venčar previdno dodal: Krha se in lomi. To pomeni konec. Boš videl!

Justin je bobnal s prsti po mizi in videti je bilo, da mu ni za takšen pogovor.

— Tako se bo zgodilo, se je razvnel Adam, tisto, v kar bi človek sicer vedno dvomil: Avstrija se bo razpočila od svoje lastne ošabnosti. Prišel bo kmalu čas, ko bo tudi delovno ljudstvo prišlo do svoje besede!

Toda Justin je preskočil ta pogovor. Kaj, vruga, brigajo njega delovno ljudstvo in vsi drugi, ko mora misliti nase, da se postavi zopet na noge. Oče — vse za druge! Zato tudi ničesar nima in ničesar imel ne bo!

Zdaj, ko sedijo takole za mizo, je hotel vsekakor zvedeti karkoli o Ani. Iskal je samo primernega začetka, da ne bi opazili, kaj ga tišči. Vse je že pozabil, zdajci pa, ko stoji ob oknu, se mu povrača vedno znova misel na anonimno pismo.

Mar so to zopet dvomi?

Morda! Ali pa je zavest, da bodo v tistih trenutkih, ko bo sam stal v prostorih, kjer sta živela Ana in Ivan, spomini na pozabljeno ljubosumje nanovo tako oživel, da se je hotel oborožiti proti njim.

Materino oko je opazilo, če je bilo količkaj resnice v pismu, si je dopovedoval. Če kdo ve, tedaj ve mati!

— Ana in Bogdan sta zdaj lepo in varno preskrbljena, je prišel Justin. Kaj ne, mama, da je prav storila, ko je šla k Joštovim?

— Nič boljše zanj! je pritrdila mati. Marta jo je vedno vabila k sebi. Tudi za otroka je to imenitno. Samo pomisli: mleko, dober kruh, sadje in vedno na zdravem zraku! Boga naj zahvali, da ima takšno priložnost!

— Toda če bi dobila na stanovanje zopet takšnega, kakršnega je imela ... ?

— To že, toda saj veš, kako je s tako stvarjo. Mlada žena pride kmalu v besedo.

Mati je opazila črni pogled v njegovih očeh, pa je takoj popravila.

— Bog ne daj, da bi s tem kaj slabega mislila, Justin. Ta Čeh je bil dober človek!

Mati res ni ničesar slutila o vseh teh stvareh. Sama je bila večkrat deležna njegovih dobrot, očetu je prinašala cigare — nič slabega nista vedela o njem. Adam je celo dejal:

— Takšnih najdeš med tisoč komaj enega.

Z očetom sta odšla v njegovo stanovanje. Nekaj perila je namerjal vzeti s seboj in rad bi videl prostore, od katerih se je moral že prvi dan vselitve ločiti. Svetila sta s svečo.

(Dalje prihodnjik.)

z vlakom v kaznilnico v N. V osebnem oddelku te bo eskortiral policist. Ob 2.29 se ustavi vlak samo za hip v S. To je majhna postaja sedem kilometrov od mesteca. Čakala bom v avtu takoj desno za postajo na cesti. Čim se vlak ustavi, prižgem za hip obe luči, da se boš lahko orientiral. Ko bi trenil z očesom bova čez mejo. Vladko, če me le malo ljubiš, pobegni. Lepo te prosim, pobegni. Pomni, da sem poljubljala tvoje oči, da bi gledale samo mene, tvoje ustnice, da bi poljubljale samo mene. Poljubljala sem tvoja prsa, da bi ščitila samo mene, tvoje krasne roke, da bi božale samo mene. Vladko, to je vendar deset let! Deset let ločitve, to je strašno, to presega moje moči. Vladko, usmili se me in pobegni!"

Skočil je v avto in že se je motor tiho zagrizel v črnilo noči.

Ničesar ni videl. Čutil je samo oster vonj borovcev.

— Vladko, skupaj sva, slišiš?

Tu ... tu ...

Kar so zamigljale v temi v daljavi rdeče lučice in avtomobil se je kmalu ustavil. Pristopile so temne postave.

— Pokaži jim dokumente ...

Šepetala je mrzlično, stiska jo mu v roko nekakšne papirje.

Lučica se je ustavila nad listinami, srepe oči so ogledovale potnika in pečate. — Je to vaša žena?

— D ... da.

— Ima gospoda kaj carini podvrženega?

— Ne.

— Pogledati moramo.

Zlato oko lučice je skočilo v avto in pretaknilo vse kotičke.

— Dobro, lahko nadaljujete pot.

Bila sta v inozemstvu.

Iskala sta solca in blagodejnih valov.

Cannes živih smaragrov, Cannes ponosnih žen in lenih možkih, Cannes charlestona in blackbottona.

Iz arogantnega zelenja so se smejale rumene pomaranče, pozlačene z žarki palermškega solca.

Kuhala sta se v lavi Indijskega oceana, hladila v tesnih vezah colombških hotelov.

Pot ju je vodila preko ozkega žrela Mallaki, razburkanega Šanghaja in neizmerne, kipečega Pacifika do Frisca.

Daleč je ostala stara Evropa, strupena prikazen strahu se je nekam razlezla. Bila sta svobodna.

Odprli je oči. Pred njim je sedel policist.

— Kaj sem bil zadremal? — se je ustrašil Wilewski.

— Pot je še dolga, gospod, lahko se mirno spite.

— Če bi mogel ...

Policist ga je pozorno pogledal.

— Zakaj ste pa ubijali, gospod?

Pusto in čudno težko vprašanje. Skakajoči plamenček se je zablistal in siknil:

— Zakaj si ubil?

V enakomernem tikitakanju so vpraševala utrujena kolesa.

Vprašala je smola noči, vprašala so rdečkasta očesa isker:

— Zakaj si ubil?

— Težko je živeti, več nego težko, toda ... ubijati — ne. In povrh ste gotovo še bogat, brez križev in težav. Kaj naj počnem jaz? Žena je bolna, leži že tretje leto, pljuča. Komaj diha ...

Petero otročkov, vsi bolehní in vsi v eni kletni izbi. Smrad, po stenah teče voda. Hotel sem napraviti temu kraj. Mislim, da bo bolje. Poleg službe doklada, toda noč in dan v blatu, v mrazu. Voda zamrzuje v čevljih. Ni mi žal. Dobro bi bilo nastaviti roko, ljudje bi dali za to, da bi ničesar ne videl in ne slišal. Toda ali je to mogoče? Ljudje nam vendar zaupajo in moramo jih ščititi. Najhujše so eskorte. Pobegne jetnik, iz službe te vržejo, postaviš pred sodišče, a tam, gospod, umira v mraku in vlažni kuhinji žena, hira jo od lakote otročki. Kdo jim bo dal jesti? Skrbeti je treba za nje, služiti jim kruh.

Wilewski je povedal glavo. Vedel je, da v tem pripovedovanju ni bilo fraz, niti pretiravanja. Toda v duši se je oglašal egoizem vojnega človeka. Kaj ga briga, če umira tam nekje

Čikaška razstava: Blagodejna zavetja v Palači vrtnarstva

Jetična žena in če otroci nimajo kaj jesti? Mar so samo oni na svetu?

Jeza ga je obšla.

Čemu mu je ta bedak pravil vse to? Pa vendar ni pričakoval podkupnine? Saj mora vedeti, da jetnik ne sme imeti ničesar pri sebi. Ali hoče vzbuditi sočutje? Ta je pa dobra! Tepci naj sočustvujejo z njim. On bo pa čez nekaj ur že daleč, daleč, svoboden, z njo!

Ozrl se je na policista kot bi se bal, da bi ne uganil njegovih misli.

Policist je spal.

Malo je manjkalo, da Wilewski od radosti ni vzkliknil. Previdno se je sklonil nad roko spečega in pogledal na njegovo primitivno zapeto uro:

— Tri četrt na dve! Še štiriindvajset minut. Nepremično je gledal na nerodno narisane številke.

— Še 43, 42, 41, 40 ...

Skrčil se je. Zdelo se mu je, da postaja policist zaspan, da pripadajo bedeče zenice težkim, bledim vekam.

Samo še sedem minut, še šest, pet!

Naslonil se je na steno in si z dlanjo brisal potno čelo. Čez pet minut bom svoboden, bom z njo. Božala ga bodo njena usta, njeni prsti. Ves svet bo njun.

Kot bi trenil z očesom, so švigili mimo cvetlična korza v Cannes, živo zlato Sicilije ... palmovi gaji v Colombu ...

Zdaj, zdaj.

Pobeg.

Vlak je začel škripajoče zmanjševati hitrost. Wilewski se je stisnil k steni. Na postaji je migljala železničarjeva luč.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebej list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

— Zakaj ste pa ubijali, gospod?

Pusto in čudno težko vprašanje. Skakajoči plamenček se je zablistal in siknil:

— Zakaj si ubil?

V enakomernem tikitakanju so vpraševala utrujena kolesa.

Vprašala je smola noči, vprašala so rdečkasta očesa isker:

— Zakaj si ubil?

— Težko je živeti, več nego težko, toda ... ubijati — ne. In povrh ste gotovo še bogat, brez križev in težav. Kaj naj počnem jaz? Žena je bolna, leži že tretje leto, pljuča. Komaj diha ...

Petero otročkov, vsi bolehní in vsi v eni kletni izbi. Smrad, po stenah teče voda. Hotel sem napraviti temu kraj. Mislim, da bo bolje. Poleg službe doklada, toda noč in dan v blatu, v mrazu. Voda zamrzuje v čevljih. Ni mi žal. Dobro bi bilo nastaviti roko, ljudje bi dali za to, da bi ničesar ne videl in ne slišal. Toda ali je to mogoče? Ljudje nam vendar zaupajo in moramo jih ščititi. Najhujše so eskorte. Pobegne jetnik, iz službe te vržejo, postaviš pred sodišče, a tam, gospod, umira v mraku in vlažni kuhinji žena, hira jo od lakote otročki. Kdo jim bo dal jesti? Skrbeti je treba za nje, služiti jim kruh.

Wilewski je povedal glavo. Vedel je, da v tem pripovedovanju ni bilo fraz, niti pretiravanja. Toda v duši se je oglašal egoizem vojnega človeka. Kaj ga briga, če umira tam nekje

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSKO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unijsko dolo prve vrste

Pišite po informacije na začetku

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 094
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse vrste pisanih

V. Poplawski:

OBSOJENEC

Deset let težke ječe!

V globini se je oglasilo nekaj živalskega. Nekaj se je pahal v prehudem zaletu, da bi hušnilo z ožganih ustnic in zalučalo golo resnico v ta labirint laži.

Svit sekunde.

In znova je bledi, z globokimi brazgotinami prepreženi obraz okamenel. V mirni udanosti so se zasvetili razigrani plamenčki sivih zenic. Stisnile so se ustnice. Wilewski je bil "nedokazani morilec."

V celici med štirimi brezupnimi in pustimi stenami se je prepletal pestrí trak filma človeškega življenja.

Herkulanum.

Mesto, kopajoče se v vezuvskem spermu. Majhno opuščeno pokopališče v pričakovanju vstajenja od mrtvih. Na črnih, v lavi razjedenih stopnicah vitka postava.

Rojakinja.

Star, iznajdljiv "cicerone" ju je vodil po ledenem hladu napol mrtvega gledališča. Videla sta samo jeziček plapolajoče sveče.

Toda bilo je jima dobro ...

Poljubljalo ju je solnce na kosmatem vratu Monte Cappola. Ob vzhodu se je jima smehljaj neapolski zaliv. Srdito je pihal Vezuv.

Jekleni tič ju je pogoltnil v zlatem naročju in ju izbljuval v sivini Varšave.

Seznanil se je z njenim močem.

Iz ponosne patricijske maske so zrlé peške ničvrednih zenic. Nad šest let je trajala vojna; furija z lobanjo, polno šovinističnih fraz, a krvjo, zgoščeno z ekstraktom mržnje, z vse uničujočimi petami.

Šest let je gonila Wilewskega po svetu. Pikale so ga živčajoče kroglice, kri in blato sta mu brizgala v obraz. A nad vsem je plesala neusmiljeno migljajoča njena podoba.

Vendar se je vrnil.

In zopet so žarele in ugašale njene nepopisne zenice. Zopet so žgali plameni polnih ustnic. Omamljalo je silno, mlado telo.

Znova se je začelo. Majčken, z zlatom in škrlatom obiti budoarček in dolga serpentina pripovedovanja.

Pet let je minilo od povratka in šele danes ...

Težki čas. Vse po interesih. Kjer ničesar ne opravi patricijski obraz in razburiljivi šelest bankovcev, tja se pošlje ... žena, mlada, lepa žena. Je še "druga" in "druga" mora imeti vse ...

Drugi dan.

Rezek zvok telefona in v zamolklem govoru velemesta edini, čudovito težki, strašni besedi:

— Ubila sem!!!

Na pestrí vzorec preproge nerodno vrženi pajac. Prati krčevito zapličeni v divan. Smešna skrčena noga. Bleda maska pa-

tricija s fantastičnim curkom krvi. Izpod težke, mrtve veke pogleduje stekleno oko.

In potem.

Štiri umazane stene. Stekle na pregraja.

— Da, gospod nadzornik, resnico govorim. Pred pol ure sem jaz, Vladimir Wilewski, z dvema streloma iz tegale revolverja ubil ravnatelja Zigmunda Holzbacha. Ne čudite se, gospod, da pripovedujem to tako mirno. Pred leti sem metal iz letala bombe in moril ljudi v množicah, danes pa ... samo enega.

Velika množica ljudi, razburjeni advokat, hladnokrvni mladenci, državni tožilec, poročevalci.

Slavni sodni dvor.

Proces brez nejasnosti. Premišljen umor na podlagi osebnih računov. Skoro nobenih prič.

"Takrat" razen žene tam ni bilo nikogar. Sedela je v budoarju, ona dva sta se pogovarjala v kabinetu, kar je zašla dva ...

Tiho se lomi črna, vitka postava.

— Vode!

V megli sinje luči se je pretrgal film.

Wilewski se je prebudil. Nekje je ura odbila šest. Prebujalo se je veliko mesto. Ključar je prinesel zajtrk. Navdušeno je zasidil zobe v štruco in jo željno trgal. Kar se je nekaj prijel jezika.

Listek!

"Drevi ob 21.45 te odpeljejo